

REVEAL | A kulturális örökség gazdasági és társadalmi hatásainak feltárása

A FORSTER KÖZPONT A SIROKI TÜKÖRBEN: A SIROKI VÁR FELÚJÍTÁSÁNAK TANULSÁGAI HELYI SZEMMEL

ESETTANULMÁNY

A „Kulturális örökség társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása” című projekt keretében egy mérési módszertant dolgozunk ki. Ennek keretében arra keressük a választ, hogyan lehet megmérni a kulturális örökség – fókuszban az épített örökség – társadalmi és gazdasági hatásait. 2015 január-februárjában Sirokon és környékén azt vizsgáltuk, hogy a siroki vár felújításának milyen hatásai csapódtak le a helyi közösségben és gazdaságban.

A vizsgálat tárgya

A siroki vár, Egertől mindössze 80 km-re található Magyarország egyetlen barlangvára, a Forster Központ tulajdonában és kezelésében áll. Sirok, Magyarország észak-keleti részében, a Pétervásárai járásban fekszik. A térség elszenvedte a nehézipar leépülését az 1990-es években annak minden negatív következményével együtt. A környék ennek következtében egy tipikus vidéki térség jegyeit hordozza magán: magas munkanélküliség, elvándorlás, öregedő társadalom, jelentős marginalizálódott roma kisebbség, vidéki szegénység, stb. Ugyanakkor a hegyvidéki környezet és a természeti értékeknek köszönhetően a turizmus számtalan lehetőséget rejt magában, és kezd is kiemelkedő ágazattá válni a környéken. Sirokon a 1990-es években nyílt lehetőség Magyarország barlangvárában rejlő lehetőségek kiaknázására, ám a turizmus nem vált a falu vezető ágazatává. A mérési módszertanunk szempontjából is igen fontos, 2012-ben befejeződött várrom helyreállítása változást hozhat ebben.

A siroki vár felújítása, melynek hatásait e vizsgálatban is mérni próbáltunk (VÉGVÁRAK VILÁGA” Sirok, barlangvár turisztikai központ, ÉMOP-2.1.1/B-2f-2009-0007) 2009-2012 között zajlott. A részletes falkutatással megalapozott felújítás során új kapu épült az eredeti mintájára, az egykori istállóépület lefedésével pedig kiállítótér jött létre az alsóvárban. Mindezt kiegészítette a vár infrastrukturális fejlesztése is, a várhoz vezető út megújult, új helyiség épült a pénztárnak és díszkivilágítás is került a vár köré. A település fölé magasodó vár az 1. képen látható.

1. kép Várrom Sirok felett, Forrás: Anna Augustyn

Módszertan

A vár felújításának vizsgálata két részből állt: egyrészt a központi statisztikai adatbázisban elérhető adatok alapján készítettünk kimutatásokat, másrészt a fő érintettekkel készített interjúk és egy Sirokon megrendezett műhelybeszélgetés képezték a tanulmány alapját.

A terepi vizsgálódás előkészítésére áttekintettük a vár felújítása kapcsán készült megvalósíthatósági tanulmányt, a település honlapját, valamint személyesen egyeztettünk a vár létesítményfelelősével a Forster Központban. Mindezekből nyert információk alapján ezt követően a vár működése szempontjából legfontosabb érintetteket kerestük meg, részben a hólabda módszerre támaszkodva (akiket megkerestünk további interjúalanyokat ajánlottak). Az érintettek azok a szereplők, akik közvetlen vagy közvetett formában kapcsolatba kerülnek jelen esetben a vár működésével, vagy az közvetlen vagy közvetett módon befolyásolhatja, hatást gyakorolhat életükre.

A siroki vár esetében azonosított fő érintettek a jelenlegi és korábbi polgármester, szállásadók és éttermi vendéglátók, civil szervezetek (Vártársaság, Nyírjes Nyugdíjas Klub, Mátra Jövője Turisztikai Egyesület, Siroki Idegenforgalmi Egyesület, ez utóbbi már megszűnt), helyi nyilvántartási ügyekben érintett önkormányzati alkalmazottak, Országgh Kristóf általános iskola tanárai, helytörténeti dolgok iránt érdeklődő helyi fiatalok és idősek, bolt-üzemeltetők, valamint a környék egyes idegenforgalmi egységeinek vezetői (Bükkszéki Fürdő, Bükkszéki Forrás Étterem és Panzió, Parádfürdői Erzsébet Hotel), ill. a felújításban résztvevő műemlékes kollégák.

Ezekkel az érintettekkel (vagy az érintett csoport egy-két képviselőjével) készítettünk, összesen 25 félig strukturált interjút. A félig strukturált interjú azt jelenti, hogy az interjúk készítése előtt nagyobb témacsoportokat és ehhez kapcsolódó kérdéseket határoztunk meg, és az interjú során ezekre a témákra igyekeztünk kitérni, rákérdezni. Ha azonban új, de kapcsolódó téma merült fel, akkor ott arra a helyszínen rákérdeztünk. Az előzetes irodalom feldolgozás alapján a következő témákat határoztuk meg: kapcsolat a várral; a felújítás megítélése; a vár működése/üzemeltetése; helyi részvétel és együttműködések a vár működése kapcsán; gazdasági hatások; társadalmi hatások; környezeti hatások. Az interjúfonál a Mellékletben található.

Az interjúk elkészítése és feldolgozása után egy műhelybeszélgetésre is sor került, melyre interjúalanyainkat és a siroki vár életében érintett kollégákat invitáltuk. A műhelybeszélgetésre 2015. március 30-án került sor Sirokon. Összesen 24 fő vett részt a közös gondolkodásban, ebből 15 siroki érintett, köztük szállásadók, az önkormányzat képviselői, vendéglátással foglalkozók, tanárok, helyi

civil szervezetek képviselői és a vár iránt érdeklődő helyi lakosok. A műhelybeszélgetés két részből állt. Egyrészt a központi statisztikai adatbázisban elérhető adatok alapján készített kimutatásokat, és a program első felében kis csoportokban kértünk visszajelzéseket a hivatalos statisztikai adatokra. Arra voltunk kíváncsiak, mennyiben mutatnak ezek valós képet a településről, és vajon melyek lehetnének azok a mérőszámok, amelyek jól tükrözik majd vissza a felújítás hatásait. Összesen két kis csoportban folyt a beszélgetés melyeket tapasztal moderátorok vezették. Ezzel a módszerrel visszacsatolást kapható az érintettektől a kutatás eredményére.

A rendezvény második felében röviden bemutatásra kerültek az interjúk eredményei, és egy röviden az is szóba került, hogy mit hozhat a jövő a siroki vár számára. E plenáris beszélgetés szintén a résztvevők bevonásával történt. Az eredmények a következőkben olvashatók.

Eredmények

A vár, mint siroki érték

Az interjúkból az derült ki, hogy a siroki vár nagyon fontos szerepet tölt be a siroki lakosok életében; sokukat nagyon erős személyes érzelmek és élmények kötnek a várhoz. A várra nagyon büszkék a siroki lakosok („itt mindenki büszke a várra”); szinte kivétel nélkül, mindenki csillogó szemmel, mosolyogva, lelkesen beszélt róla. A vár uralja a falu látképét, sokan otthonukból vagy munkahelyükről is rálátnak a várra. Számos siroki lakosnak saját festménye és rajza is van a várról otthonában. Szinte mindenkit, aki Sirokon nőtt fel, fontos gyerekkori emlékek fűznek a várhoz: gyerekként ott töltötték a nyarakat, ami egy „nagy játszótérként szolgált”, ott lehetett „duhajkodni”, „a vár az mindig egy külön kategória volt”. A ballagó diákok is itt a várnál búcsúznak egymástól; iskolai biológia- és rajzórák helyszíne, de esküvők is voltak már itt az elmúlt években. Azzal szinte minden válaszadó tisztában volt, hogy a vár állapota kezdett veszélyessé válni, így az állagmegóvás, felújítás egyre sürgetőbbé vált.

A felújítás kettős helyi megítélése

A vár felújításának megítélése ugyanakkor már nem mutat ilyen egyöntetű képet Sirokon. A megkérdezettek egy része nagyon pozitívan nyilatkozott a felújításról („még most is nagyon szép”), hiszen a vár új külsőt és szép díszkivilágítást kapott, kiépült az alapvető infrastruktúra (víz, szennyvíz, elektromos hálózat). A vár könnyebben megközelíthetővé és hasznosíthatóvá vált, a bemutatótér pedig fedett helyszínt biztosít a kiállításnak. Többen is úgy élik meg, hogy a külvilág felé végre meg lehet mutatni a számukra legfontosabb értéket („most már mutogatható a vár”). A siroki vár a felújítás előtt a 2. és 3. képen látható.

2. kép A siroki vár távolból és az alsó vár a felújítás előtt

Forrás: <http://sirokivar.hu/> Anna Augustyn

3. kép. A siroki vár távolból és az alsó vár a felújítás után

Forrás: <http://sirokivar.hu/> Anna Augustyn

A megkérdezettek másik fele nehezen fogadja el a felújítást. Fő kritikaként azt fogalmazták meg, hogy a vár a felújítással elvesztette egykori romantikáját („úgy szép, ahogy volt”; „ez már nem a siroki vár”; „elveszítette eredeti miliójét a vár”). A vár felújítás előtti állapota miatt valamit mindenképp tenni kellett, de az interjúalanyok egy része szerint a vár addigi formáját megőrző állagmegóvás is elegendő lett volna. Másik fő kritikaként a vár fizetősé válását említették. A felújítás előtt mindenki szabadon feljárhatott oda. A felújítással nem csak bemutatóterem és infrastruktúra épült ki, de beléptető rendszer is, így a helyieknek is – habár kedvezményesen – de fizetniük kell érte. Szinte mindenki hiányolta a felső-vár megnyitását is (megjegyzés: ennek előkészítése tavaly ősz óta folyamatban van, a megnyitás 2015. tavaszra várható). Emellett azt mindenki értékelte, hogy a vár körüli sétány ingyen körbejárható.

A várban jelenleg található szolgáltatásokkal kapcsolatban is kettős véleményekkel találkoztunk. A vár felújításával kapcsolatban elsősorban a helyi vállalkozóknak voltak várakozásai, hogy gazdasági lehetőségeik majd jelentősen bővülnek ezáltal. Többen is voltak, akik hiányolták a szolgáltatásokat a várból, mint például a kézműves foglalkozások bemutatása, kézműves termékek boltja, de megjelent

egy étterem vagy büfé iránti igény is. Igényként fogalmazódott meg az is, hogy a vár működtetése és szolgáltatásainak megtervezése során a Forster Központ az eddigieknél szélesebb körben vonja be a helyi szereplőket és vállalkozókat, és jobban támaszkodjon a helyi szereplők és vállalkozók kapacitásaira.

További együttműködések lehetőségei

A vár életében, főleg a rendezvények szervezésében két helyi civil szervezet vesz részt (Vártársaság, Nyírjes Nyugdijas Klub). Egy nagyobb, regionális jelentőségű szervezet, a Márta Jövője Turisztikai Egyesület a Mátra és benne Sirok országos szintű népszerűsítésén dolgozik – felmerült, hogy még volna lehetőség újabb siroki tagok felvételére az egyesületbe. E civil szervezetek rendezvények szervezésével igyekeznek Sirokot még vonzóbbá tenni az odalátogatók számára.

Más helyi civil szervezet vagy éppen helyi csoport bevonása a vár működtetésébe a Siroki Idegenforgalmi Egyesület konfliktusokkal tűzdelt feloszlása óta ezidáig sajnos sikertelen volt. A megkérdezettek döntő többsége ugyanakkor úgy fogalmazott, hogy nagy szükség volna egy olyan helyi szervezetre, amely a helyi idegenforgalmi tevékenységeket összefogja és a település egészét népszerűsíti.

Hogy az együttműködések azért mégis tudnak vagy éppen tudnának működni Sirokon, azt jól mutatja a Siroki Várnapok közös megszervezése, valamint a tájház közös berendezése is.

A rendezvények számának és programjának bővítése

Több éves múltira tekintenek vissza a Siroki Várnapok és a Múzeumok éjszakája, valamint az elmúlt években a Siroki Vár napját is megrendezték. Ezek közül nem egy akár 1-2 ezer látogatót is vonz a településre. A rendezvények kapcsán többen említették a megkérdezettek közül, hogy azok további színesítésére és bővítésére jó alkalom nyílhatna a helyi „legendák” erőteljesebb megelevenítésével (pl. Országgh Kristóf és Zrínyi Ilona története).

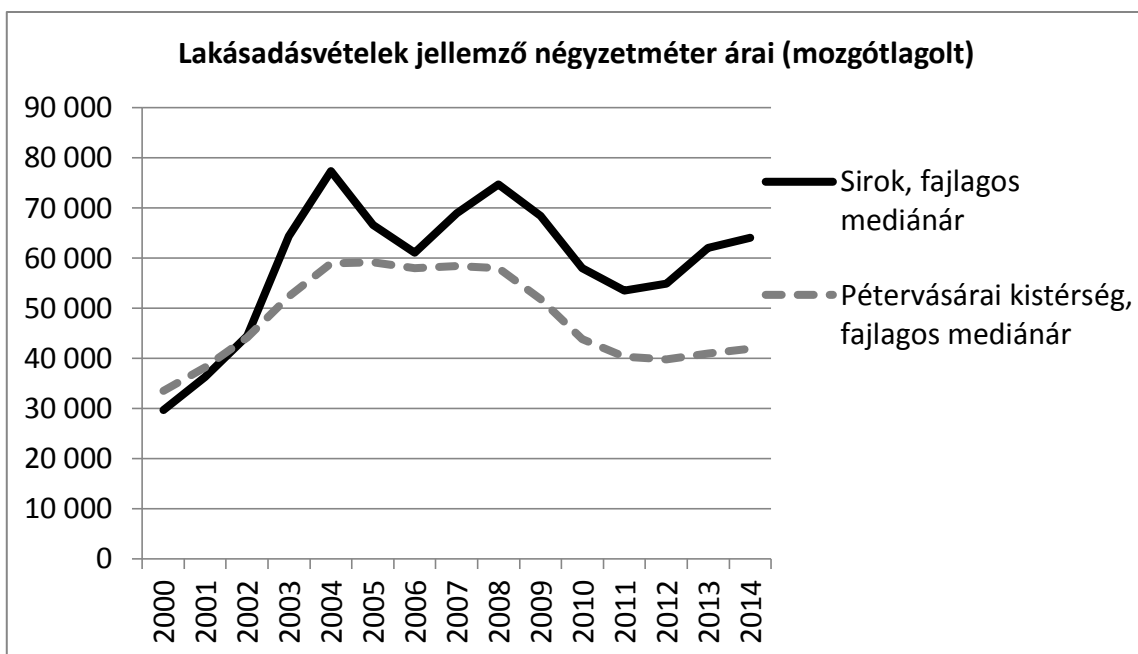
A felújítás gazdasági hatásai

A vár felújításának gazdasági hatásai nem egyértelműek Sirokon. A várba minden bizonnyal több látogató érkezik a felújítás óta, ami a felújítást kísérő erőteljesebb reklámoknak köszönhető. Ezt jelzi a Forster központ jegyeladáson alapuló kimutatása, valamint a megkérdezett sirokiak is úgy látják, hogy nagyobb a forgalom az utcákon, láthatóan többen érkeznek a településre. Ez azonban jelenleg még nem jelenti azt, hogy több vendég száll meg Sirokon vagy többet költenek el boltokban, vendéglátóhelyeken – ami a felújítás gazdasági hatásaként megjelenhetne. A vendégéjszaka számok – amelyek a visszajelzések szerint nem minden esetben tükrözik a valós képet – nem mutatnak pozitív változást, valamint a boltosok, vendéglátók és szállásadók sem jeleztek a beszélgetések során egyértelmű növekedést az elmúlt években. Az idegenforgalmi vállalkozások száma lényegében a felújítástól függetlenül alakult, körülbelül 10 éve ugyanannyi szállásadó működik a faluban. Bár az utóbbi években egy-két új szálláshely is elindult a településen, valamint a régi parasztházak felújítása is egyre gyakoribbá vált, ami utalhat az idegenforgalmi lehetőségek bővülésére.

Az alábbi táblázat a főbb adatokat tartalmazza a várhoz, valamint annak felújításához kapcsolódóan.

Siroki vár adatai (forrás: Forster Központ)										
	2013			2014			2015 (terv)			
Látogatók száma (fő)	27 333			31 633			32 000			
Sirok település adatai (Központi Statisztikai Hivatal)										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
(Adóköteles) Vendégéjszakák száma	3378	3640	4299	3111	2728	2649	2342	2256	2775	2279
Szálláshelyek száma (db)	13	15	15	14	13	13	17	16	15	15
sirok.hu-n lévő szálláshelyek száma (2015)										18

Az ingatlanárak is kedvezően alakultak az elmúlt években: a Pétervásári kistérséghez viszonyítva egyértelműen magasabbak lettek Sirokon az ingatlanárak 2000 óta (lásd alábbi ábra, forrás: ELTINGA). Mindez utalhat Sirok vonzerejének növekedésére.

A műhelybeszélgetés eredményei

A műhelybeszélgetés első felében a vár felújításának hatásait kimutató lehetséges indikátorokra kértünk visszajelzéseket a résztvevőktől két kérdés alapján:

- Tényleg az a változás történt meg, amit az adott indikátor leír? Van-e bármilyen torzítás a számokban? Mi lehet a furcsaságok oka?
- Mit mér ez az indikátor valójában? Jól méri?

A bemutatott indikátorok és a kiscsoportos munka eredményei a következő táblázatban található. E feladat a módszertan fejlesztés miatt volt fontos, de Sirokra is érdekes eredményekkel szolgált.

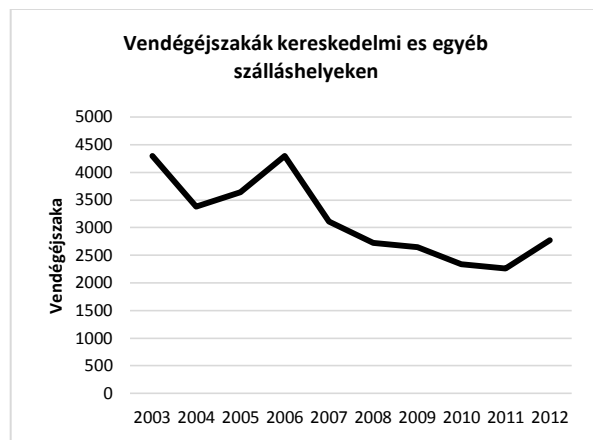
Szállásférőhelyek száma:

A szállásférőhelyek számát a résztvevők nagy része túl soknak tartotta, „*soha nem volt ennyi szálláshely Sirokban*”. Néhányan megemlítették, hogy a növekedés oka lehetett valamilyen beruházási támogatás: biztosan voltak olyan időszakok, amikor támogatták szállásférőhelyek kialakítását, aztán rájöttek, hogy ennyi mégsem működőképes.

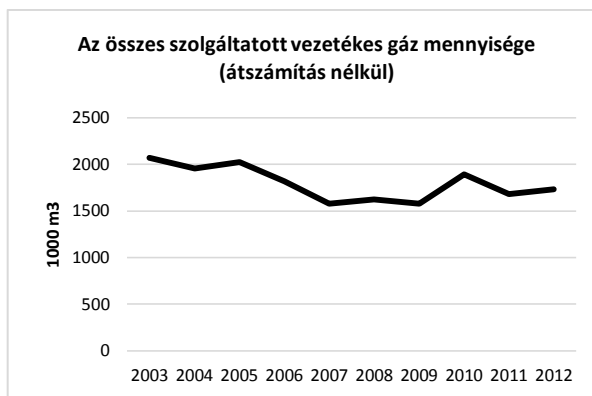
Vendégéjszakák száma:

A vendégéjszakák csökkenésének két oka lehet. Az egyik országos jelenség: a 2008-as válság óta országos szinten csökken a vendégéjszakák száma, mert az emberek nem engedhetik meg maguknak, hogy nagyon messzire utazzanak, sok az egynapos kirándulás emiatt. Másrészt a Mátrában újonnan megnyitott szálláshelyek is hathatnak a siroki vendégéjszaka számára, bár a nagyobb szállodák nyilvánvalóan nem ugyanazt a vendégkört célozzák, mint a siroki magán/falusi szállásadók. Helyi szinten a vendégéjszaka számot nagyban befolyásolhatja az idegenforgalmi adó mértéke is (Sirokban ez 350 Ft/fő/éjszaka), és a vendégéjszakák számának be nem jelentése.

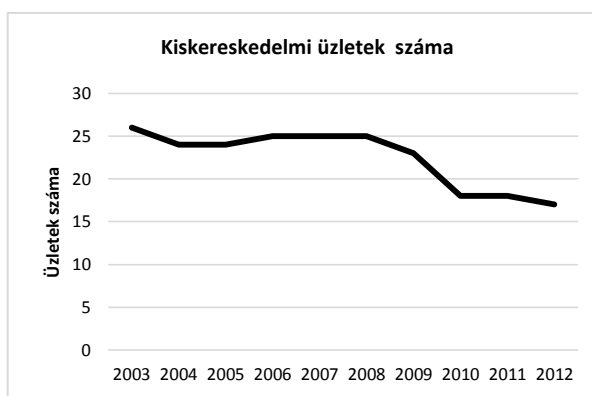
Összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége:

Az próbáltuk megtudni a résztvevőktől, hogy a fogyasztott gáz mennyisége utalhat-e a valóban eltöltött vendégéjszakák számára. A visszajelzések szerint ezt nem jelzi, mivel a vendégek nagy része nyáron jön. A meleg vizet ugyan gázzal állítják elő, de sokan elkezdtek újra fatüzelésű kazánt használni, a fával való fűtés is reneszánszát éli, sőt alternatív energia-források is megjelentek már. A vízfogyasztás talán jobban jelezhet ilyesmit.

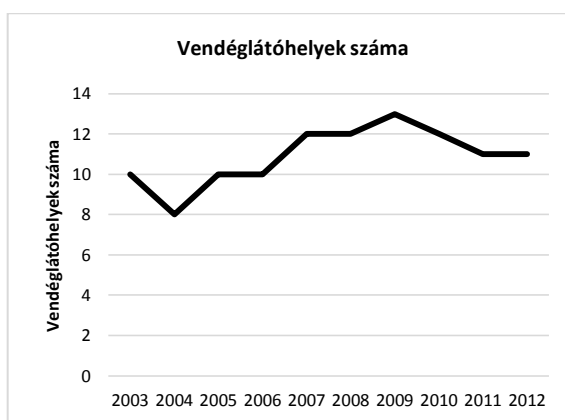
Kiskereskedelmi üzletek száma:

A kiskereskedelmi üzletek csökkenése nem meglepő a faluban. 1985-ben még 2600 fő lakott Sirokban, 2014-ben már kevesebb, mint 1900. Nincs akkora vásárlóerő, ami a jelenlegi 4 élelmiszerboltnál többet fenn tudna tartani. A vásárlóerő csökkenésén túl, a nagyobb bevásárló üzletek megjelenése is megnehezítette a kisebb üzletek életét: könnyű bejárni Egerbe és ott olcsóbban megvásárolni mindent.

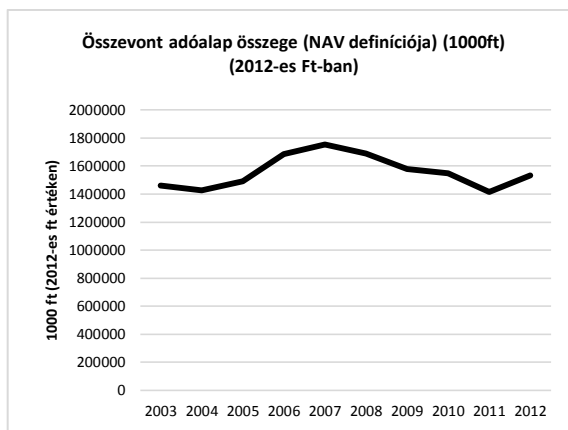
Vendéglátóhelyek száma:

A jelenlegi 3 étterem az, ami meg tud élni Sirokban. Bár ezt sem a helyi lakosok tartják el, inkább az idelátogatók. Itt nincs akkora átlagkereset, hogy étterembe járjanak az emberek.

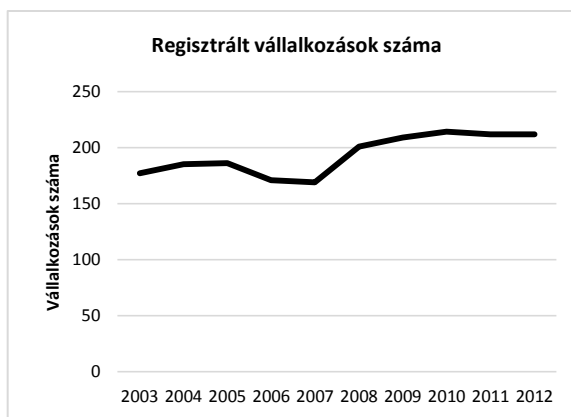
Összevont adóalap összege (Jövedelem):

A siroki átlagjövedelem alacsonyabb a magyar átlagnál. A településen bizonyára vannak különbségek ugyanúgy, ahogy az országban is a jövedelemszintet illetően.

Regisztrált vállalkozások száma:

Az valóban így van, hogy a vállalkozások száma nem nagyon változott. Amelyiket a település fent tudja tartani, azok megmaradnak.

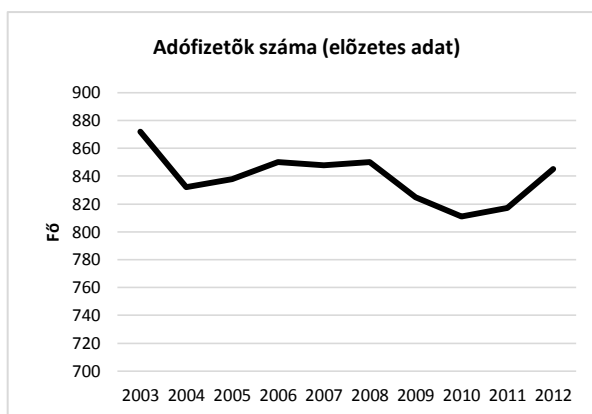
Regisztrált munkanélküliek száma:

Két jelentős gyárban voltak leépítések, amik nemcsak Sirokot, de az egész térséget érintették. 2008-2009-ben csökkent a közfoglalkoztatás, 2011-ben pedig újra bevezették, a változások nagyban ezeknek köszönhetőek. A várral kapcsolatos felújítás hatásait nem nagyon jelzi ez az indikátor. Akkor változhatna, ha drasztikusan emelkedne a látogatottság.

Adófizetők száma:

Nőtt a nyugdíjasok száma, ők nem fizetnek adót, a vállalkozókat pedig a válság érintette, emiatt lehet csökkenés. A növekedés oka jogszabályi változások (is) lehetnek, például most már a közfoglalkoztatottak is adóznak. Ők sok esetben olyan emberek, akik előtte nem voltak adófizető státuszban.

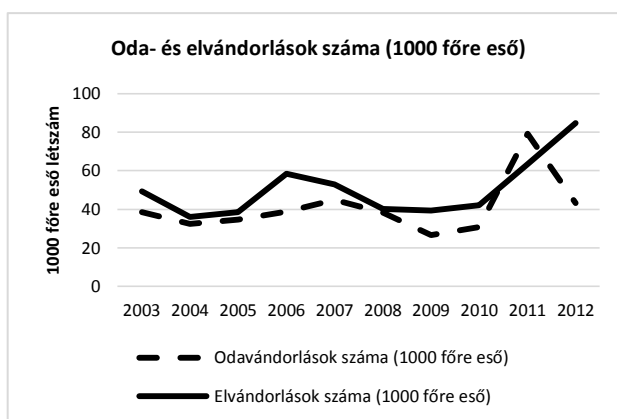
Regisztrált non-profit szervezetek száma:

A statisztikában szereplő 16-17 non-profit szervezet soknak tűnik, összesen 8-at tudtak a résztvevők megnevezni. Az életszínvonalat jól mérheti, hiszen ha jól érzik magukat az emberek, akkor nagyobb eséllyel szerveződnek. De csupán a szám nem elég, az aktivitásukat kellene valahogy megnézni (pl. éves beszámoló, költségvetés, programterv, stb). A vár, annak felújítása és a non-profit szervezetek száma között azonban nem láttak a résztvevők kapcsolatot, azon kívül, hogy vannak szervezetek, akik segítenek a vár működésében, programok szervezésében.

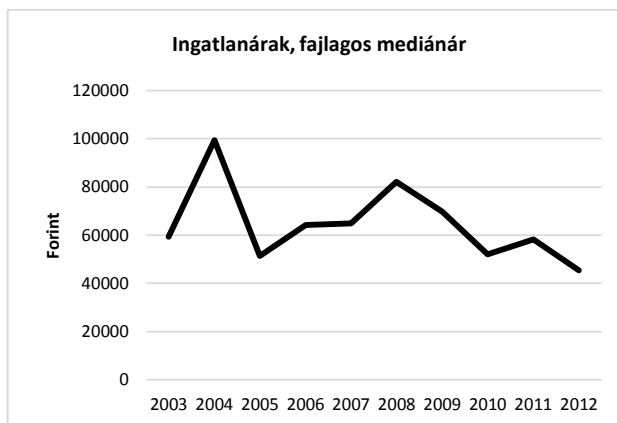
Oda- és elvándorlások száma:

A számok túl nagy mozgást mutatnak a valósághoz képest. A lakcímlétesítések alapján születnek ezek a számok, amit a szociális ellátásokra való jogosultság megszerzéséhez használnak sokan, vagy közigazgatás változása miatt is változhat. Természetesen van valós mozgás is: voltak lakásvásárlások az elmúlt években (a lakótelepen igen olcsók a lakások), nem sokan, de van, hogy fiatalok is jönnek, házasságkötések alkalmával is. Egerhez való közelség miatt igen jó a fekvése Siroknak, és az intézményi adottságai is igen jók (ovi, bölcsi, iskola). A oda-és elvándorlások számát a kisebbségi lakosok áttelepítése is befolyásolhatja.

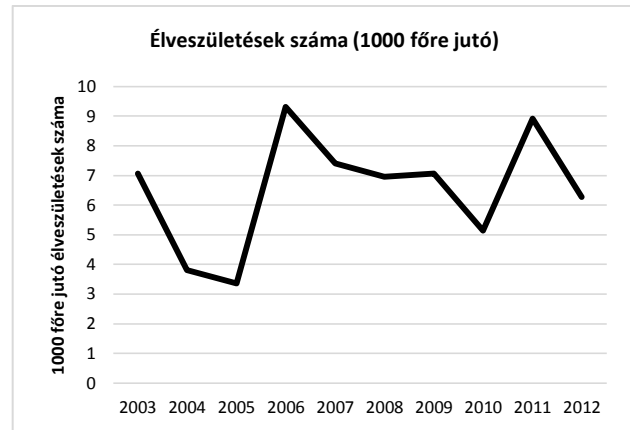
Ingatlanárak változása:

Az ingatlanárak alakulását a résztvevők inkább országos tendenciákhoz kötötték, mintsem a helyi adottságokhoz. 2003-2004 környékén megjelent néhány német vásárló, akik ekkor felverték az ingatlanárakat. Egyébként pedig egy-egy ingatlanadás nagyon el tudja vinni ezeket a mutatókat, így arra is figyelni kell, hogy hány vásárlás volt egy évben.

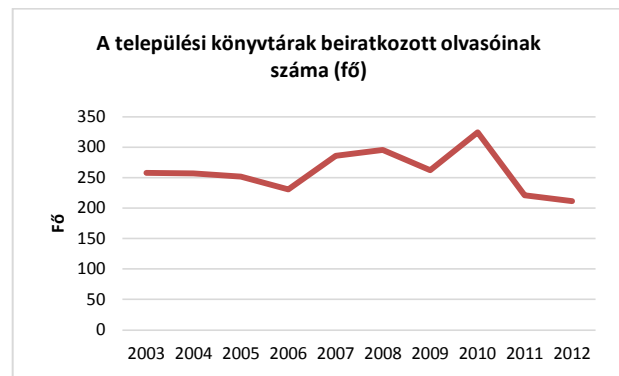
Élveszületések száma:

Ez a mutató a valós képet tükrözheti. A családtámogatási rendszer sokkal jobb lett. A gyerekvállalási kedv bizonyára függ a család megélhetésétől, ha pedig nő a vállalkozások száma, akkor nőhet a bevétel is.

Települési könyvtárba beiratkozott olvasók száma:

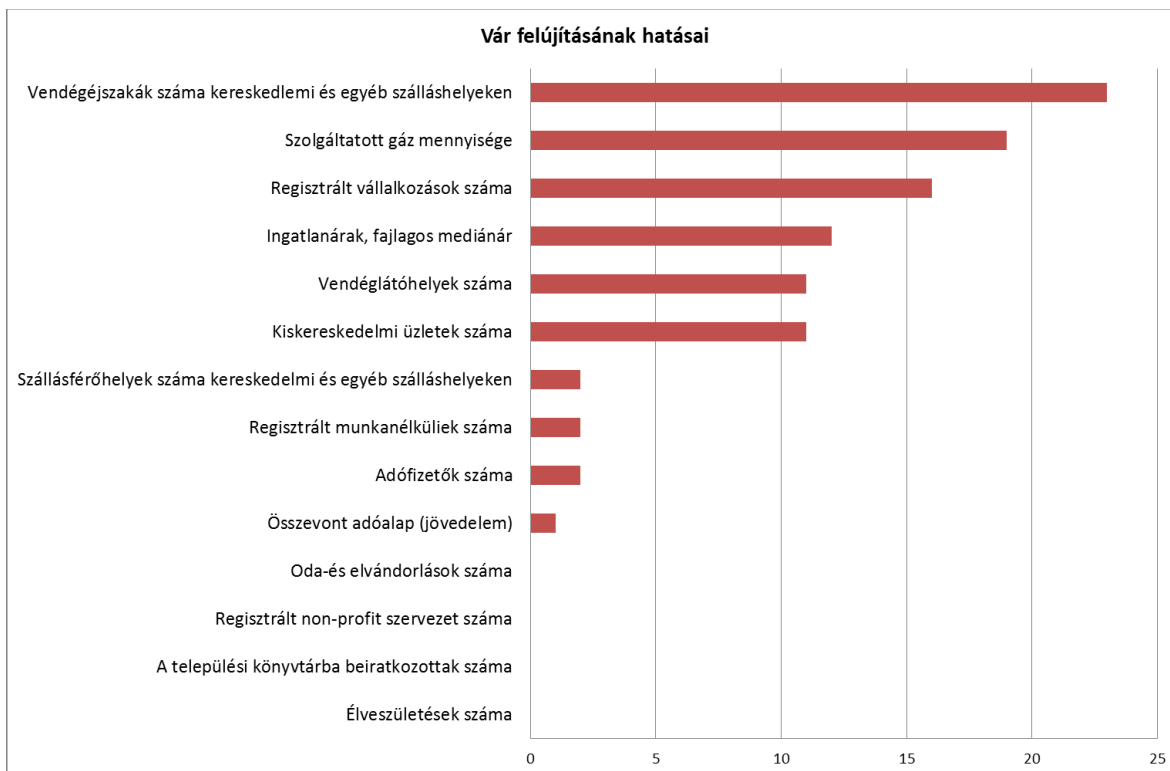
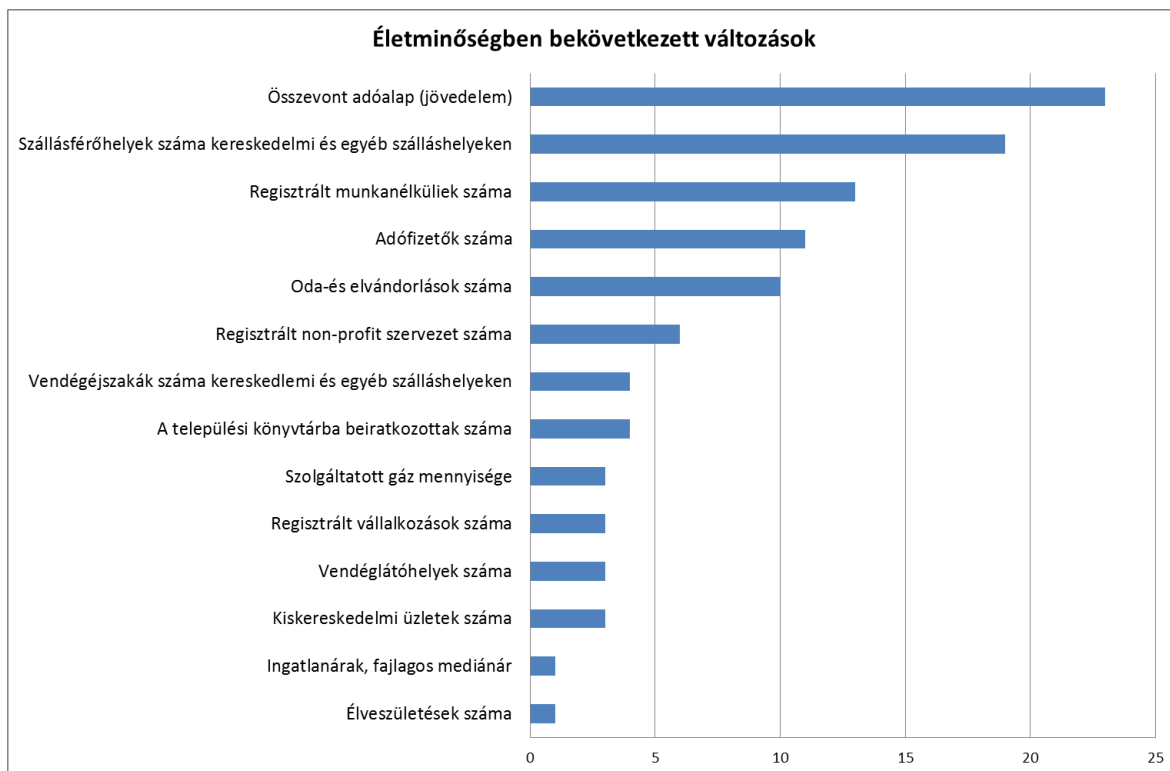
Sok gyerek ott tölti a délutánját a könyvtárban, de leginkább csak internetezéssel, nem olvasással. Így ez az indikátor kevésbé jelezhet kulturális érdeklődést.

A közös munka szünetében arra kértük a résztvevőket, hogy szavazzanak az indikátorokra a következő kérdések alapján:

- Mely indikátorok mérik legjobban az életminőségben bekövetkezett változásokat?
- Mely indikátorok mérik legjobban a vár felújításához kifejezetten kapcsolható változásokat?

A szavazás eredményei a következő ábrákon láthatóak:

Azon túlmenően, hogy a siroki tanulmány visszajelzésként szolgál mind a helyi közösség, mind a Forster központ számára, a műhelymunka eredményeit „A kulturális örökség gazdasági és társadalmi

hatásainak” feltárása c. projekt mérési módszertanában használtuk fel. A kiscsoportos beszélgetés és a szavazás eredményei főként az épített örökség hatásait mérő módszertanba építettük be.

A műhelybeszélgetés második felében arra kerestük a választ az érintettekkel, hogy a vár és környezete működtetésében milyen kiaknázatlan lehetőségek rejlenek még? Milyen lépésekre lenne még szükség a felújítás pozitív hatásainak erősítéséhez? Melyik szereplő, mit tud ehhez hozzátenni? Arra kértük a résztvevőket, hogy képzeljék el hogyan fog működni a vár 10 év múlva. Különböző elképzelések születtek, de abban mindenki egyet értett, hogy egy nyüzsgő, étellel teli helyet láttak maguk előtt. Voltak, akik libegőt, vagy mozgójárdák képzeltek oda, és voltak, akik középkori vásárt, standokat vagy éppen boltokat a várnyergén. A felső-várról megoszlottak az elképzelések: vannak, akik újraépítenék hajdani szépségében a várat, míg mások a mostani romantikus, romos állapotot őriznék meg, ahol a gyerekek bújócskázni tudnak. Abban egyetértés volt, hogy a kettő közötti állapot nem szerencsés. A tiszta környezet talán mindenki számára kívánatos jövőkép, és büfére, programokra is a résztvevők nagy része szerint szükség lenne.

Röviden az is szóba került, hogy milyen lépések szükségesek ahhoz, hogy egy ilyen jövőkép megvalósuljon. Különböző ötletek születtek, ezek közül néhány ötlet (a teljesség igénye nélkül):

- Nyílt nap: havonta kb. egy nap biztosítása, amikor a vár ingyen látogatható. Ezzel bizonyára növelhető lenne a Sirokra látogatók száma, és könnyebben lehetne idecsábítani a kirándulókat.
- A sirokiak számára ingyenes belépés a várba: ettől jobban magukénak éreznék a helyi lakosok a várat, és nem éreznék úgy, hogy elvettek tőlük valamit.
- Programok: rendszeres havi programra volna szükség, ami állandó vonzerőt biztosít a látogatóknak. Különösen fontos lenne a gyerekek szánt programok, melyeknek a helyiek aktív szereplői lehetnének. Pl. sárkány-építést és eregetést említettek a jelenlévők. Külön az iskoláknak szánt marketinggel és ehhez hasonló programokkal könnyen meg lehetne célozni az iskolásokat.
- Testvértelepülési kapcsolatok: erősíthetnék Sirok ismertségét, jelenleg sajnos Siroknak nincs testvértelepülése.
- Élő, friss honlap: egy még aktívabb honlap a várról és annak programjairól szintén javítaná a vár és Sirok látogatottságát.
- Szolgáltatások: felmerült, hogy volt olyan időszak, amikor hintó-szolgálat működött, hasznos lenne ezt visszaállítani.
- Információs táblák kihelyezése a parkolóban a helyi szálláslehetőségekről, vendéglátóhelyekről, üzletekről

Ezután arra terelődött a szó, hogy konkrétan ki, mit tud hozzátenni a vár sikeréhez vezető úthoz, és néhány vállalkozó szellemű lakos tett is vállalásokat. Egy ilyen, különböző érintettet bevonó műhelymunka sikeresen generálhat együttműködését, világossá válhat

Összegzés

Az eddigi beszélgetéseink arra utalnak, hogy sok a kihasználatlan lehetőség az idegenforgalom tekintetében csakúgy, mint a helyi együttműködések körében. A helyiek véleménye alapján még több és változatosabb programmal lehetne odacsábítani, illetve Sirokon tartani a vendégeket. Ehhez az is elengedhetetlen, hogy a környék településein működő szolgáltatók (vendéglátósok, szállásadók,

programszerzők, fürdők stb.) a korábnál jóval szorosabban együtt tervezzenek és együttműködjenek és összekapcsolják látóivalóikat és programjaikat. Sirok igen jó adottságú környéken fekszik, hiszen többek között karnyújtásnyira, körülbelül 20-30 kilométeres körzetben van a Mátra és Bükk, az országos kéktúra útvonal, a Parádfürdői wellness központ, a Bükkszéki strand, valamint Eger stb. Ez nem csak azért fontos, hogy az odalátogatók több napot töltsenek a térségben, hanem azért is, mert így arra is nagyobb lesz az esély, hogy a nem kifejezetten Sirokot célzó turisták is ellátogassanak a településre.

A hatásvizsgálat szempontjából kiderült, hogy noha maga a várrom kiemelkedően magas számú látogatót vonz, ez nem igazán jár együtt a hatások tovagyrúzásával. Ennek az az oka, hogy a vár felújítása a falu életétől elszigetelten történt. Hiába a magas számú látogató, a vár megtekintése mellett nincs nagyon lehetőség a faluban maradni (a Tájház megtekintésén túl), vagy költeni, növelve így a helyi jövedelmeket. A felújítás gazdasági hatásainak kialakulásához kapcsolt szolgáltatásokra volna szükség, nem csak a faluban, de akár a térségben is. Nem minden térségben van meg a tudás, erőforrás és kapacitás ilyen szolgáltatások létrehozására, azonban egy örökségi fejlesztés során a helyi kapacitásokat mérlegelni kell, bizonyos esetekben akár fejleszteni. Mindez nem feltétlenül az üzemeltető feladata, de látni kell, hogy tovagyrúzó hatások csak a helyi társadalmi-gazdasági kontextusba beágyazva érhetőek el.

Adott településen működő örökségi épület működtetése során azonban elengedhetetlen a helyi erők bevonása. A siroki várba még több látogató érkezhetne, ha annak környezete is jó hangulatú, és a környékbéli vendéglátók, szállásadók barátságos környezetet teremtenek (pl. egymást ajánlják, programokat ajánljának stb.). Sirokon az idegenforgalommal foglalkozók közti viszony sajnos ellentétekkel teli, valamint a korábbi rossz tapasztalatok miatt mindenki inkább magányos farkasként próbál boldogulni. Ezeket az ellentéteket sokszor éppen egy moderáló, mediáló külső szereplő tudja feloldani.

A siroki vár társadalmi hatásai is kettősek, hiszen csökkent a vár hozzáférhetősége a helyiek számára, ugyanakkor nőttek a gazdasági lehetőségek (amelyek kihasználása még várat magára), és bizonyos szempontból megújult a vár, amivel azonban nem mindenki ért egyet. A kutatásból az derült ki, hogy ha az örökségi felújítás kommunikációja, a helyiek bevonása nem történik meg, akkor a munka konfliktusokat is szülhet. Természetesen az nem várható el, hogy egy felújítás mindenkinek a kedvére tegyen, de megfelelő kommunikációval az esetleges konfliktusok csökkenthetőek.